

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 10 JANUARI 1915.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

C. J. Eldhs Wennerberg-staty till Amerika

I MEDDELA I DAG ETT PAR AFBILDNINGAR AF C. J. Eldhs Gunnar Wennerbergsstaty sådan den står i sitt slulliga skick färdig från konstnärens hand att gjutas i brons. Som våra läsare torde erinra sig framkastades i Idun först tanken att söka få den vackra, konstnärligt inspirerade Eldhska statyn rest i Amerika. Svensk-amerikanerna i Minneapolis togo upp och förverkligade tanken. I våras mottog konstnären den slutliga beställningen, sedan den ekonomiska sidan af saken var ordnad. Tidigt denna vår torde stoden komma att resas i Minnehahaparken i Minneapolis. Det lärer Wennerberg Memorial Association fill all heder att ha på detta sätt visat sin kärlek till den svenska sången och en af dess märkesmän och samtidigt gifvit den svenske konstnären en välförtjänt upprättelse efter den behandling, för hvilken han utsattes af den svenska kommittén.

Folkpsykologi i krigstider.

EN HOLLÄNDSKE FÖRFATTAREN Fredrik van Eeden har i sin tankeväckande bok, "Lille Johannes", en dräplig saga om Fredsmyrorna och Krigsmyrorna, som oupphörligt kommer mig i tankarna under innevarande krig. De ädla Fredsmyrorna, som af alla krafter arbetade för den eviga freden, måste, innan denna kunde genomföras, först utrota Krigsmyrorna, som utgjorde enda hindret för dess genomförande. Sedan skulle det tusenåriga riket komma.

Den lilla elaka sagan har nu blifvit rena verkligheten. England—Frankrike, demokratiens och liberalismens länder par préférence, äro Fredsmyrorna, som måste utrota den tyska militarismens och despotismens hydra, innan de enligt gamla goda västmakt-traditioner skola kunna lyckliggöra Europas betryckta småfolk med frihet och fred. Är det inte som om man hörde ekot från revolutionskrigen, då engelsmännen "ärofullt" plockade åt sig holländarnes kolonier för att lyckliggöra dem med den högre engelska kulturen eller fransmännen planterade "frihetsträd" utanför rådhuset i hvarje stad de annekterade eller rättare sagt "befriade" från dess tyranner? "Den engelska författningen är den ärorika modern till alla andra fria författningar i världen", skref en engelsk korrespondent till Daily Telegraph från den nybildade ryska duman 1905, i äkta engelsk okunnighet om sådana bagateller som Sveriges, Hollands och Schweiz' historia. Och säkert äro fransmännen än i dag lika tvärsäkra på att franska revolutionen varit den första ljusningen för samtliga Europas förtryckta folk. Dessa meningar innebära ingenting nytt under solen; det för innevarande världsläge nya ligger egentligen i den ifver, med hvilken de krigförande söka drifva sin propaganda på den allmänna opinionen. Så som man nu från alla håll friar till denna med alla pressens hjälpmedel, så har man väl aldrig förr besvärat sig därmed i något föregående krig. Den situation, som med ens flyttat ut Europas strider över hela vår planet, sörjer också för att de neutrala makterna bombarderas med både gröfre och finare artilleri från all världens tryckpressar till Guds ära och den rätta trons utbredande. D. v. s. de neutrala måste lära sig att se hvilka som kämpa "heliga krig" och taga parti därefter. I denna allmänna kalabalik tycks det vara ett brott att stå utanför, och inför afgrundens oemotståndligt tilldragande makt störtar också den ena efter den andra dit med nya chauvinistiska fraser om sin goda rätt. Det är ungefär som i studentspexet, där den siste överlevande stöter dolken i sitt bröst med utropet: "när alla dessa äro döda, hvarför skulle då jag leva!" Och man är frestad att undra med gumman hur vår Herre skall kunna bestämma sig, när man från alla håll ber till honom för sin "rättvisa" sak. Gör han inte till sist som psalmisten säger:

"Men Herren i höjden ler öfver dem!"

I alla händelser är det ju mindre underligt om vi neutrala kände oss frestade att le åt det hela, ett frött leende af äckel och afsmak åt den afgrundsdans vi få bevittna. I all den oerhörda tragiken i denna situation ingår ju också ett element af komik, som de utanför stående ännu så länge då och då borde kunna vara i stånd att se —

tills äfven deras synförmåga en gång skall förblindas af partitagandet.

Låt oss därför tala ut, vi som ännu ha ett förnufligt ord att säga, därför att vi ännu se med oförevillad blick och resonnera med förståndet och inte med barnsliga känslor af hat och chauvinism. Med undantag af Förenta staterna och Italien, äro vi inga stormakter. Danmark och Schweiz ha hittills inte haft annat att yfvas öfver än sin gamla förfinade kultur och sin vackra medeltidshistoria, Norge, Grekland, Rumänien och Bulgarien äro för mycket uppkomlingar med osäker ställning för att inte behöfva ett litet plus till sin nationalfåfänga, och Sverige, Holland och Spanien med sin forna stolta stormaktshistoria äro gamla gentleman, som dragit sig från världen och långsedan borde lärt sig se nyktert på både sig och andra. Och bland Europas neutrala finnes det fyra, de skandinaviska länderna och Holland, hvilkas bildning är tillräckligt djup för att kanske tillåta dem att till och med i händelse af att de måste uppgifva sin neutralitet, se oförevilladt och nyktert på det hela.

Hvad är det vi i så fall måste se? Först och främst, att vi ha kommit *mänskligheten* närmare genom kriget. Detta låter kanske som en anakronistisk upplysningsfras, kvarglömd från 1700-talet, midt i dessa den exklusiva nationalismens dagar, och ändå är det sanning däri. Ty just de olika exklusiva nationaliteterna intressera sig för närvarande mera för hvarandras tankar än de någonsin förut gjort, åtminstone på mer än hundra år eller redan den tid, då alla bildade koketterade med franska tankar inför Frankrike. Och nutidens press och tekniska hjälpmedel göra, att de också ha en förmåga som aldrig förr att raskt fortskaffa dessa tankar till hvarandra. Det har uppstått en allmän-europeisk politisk diskussion, och den som talar i London, får efter några dagar svar inte bara i Berlin, Wien och Petersburg, utan äfven i Haag, Stockholm och Köpenhamn. Och — det märkligaste af allt — nu nedlåter sig Daily Chronicle och Morning Post att lyssna på Stockholms Dagblad och Dagens Nyheter, och det fast vi gudskelof kommit ifrån att göra oss till med utrikiska artiklar "pour l'étranger". När har England förr brukat lyssna till de infödingar, hvilka de hugnat med välbefald export af whisky och bomullstyg? Och än mera — när har England förr brukat återkalla regeringshandlingar af hänsyn till dylika infödingar, som det dock i höst faktiskt gjort. Sannerligen borde vi inte snart få en bok om "der Krieg als Erzieher!" Midt uppe i all materiell isolering de olika folken emellan ha de dock andligen kommit hvarandra närmare och blifvit hvarandra oumbärligare, åtminstone i vissa afseenden.

Detta gäller naturligtvis särskildt förhållandet mellan de neutrala och de krigförande, men jag tror inte vi missfaga oss, om att det i någon mån, så underligt det kan låta, också gäller om de krigförande sins emellan. Ingen historiker kan förneka, att forna tiders svenskar, ända upp på 1800-talet, just genom krigen fingo sin förnämsta kännedom om andra folk. Man kan ju säga, att sådant med forna tiders bristfälliga förbindelsemedel kunde vara förklarligt; i våra dagar borde dock inte krig vara behöfliga för att få folk att lära känna hvarandra. Och dock slår det iakttagaren med hvarje dag allt starkare, att de folk, som nu

föra krig med Tyskland, aldrig känt den moderna tyska folksjälen bättre än om Tyskland legat på en annan panel. Det är kriget, som nu bragt de olika nationerna verkligen ansikte mot ansikte med hvarandra, och säkert har detta möte inneburit flera öfverraskningar för de andra än för tyskarna, hvilkas kännedom om andra folk alltid på senare tider varit större än deras om Tyskland. Fransmän och engelsmän ha ju alltid varit för nationellt högfärdiga att egentligen på allvar taga notis om andra folk. Ännu på 90-talet kunde en fransman erkänna, att man om Sverige i de franska skolorna läste mindre än infet, som orden föll sig. Och i England, där ingen kännedom om tyska språket är nödvändig för att inskrifvas som student i Oxford och Cambridge, får man äfven bland folk med akademiska grader leta efter sådana, som hjälpligt kunna staka sig fram genom en tysk tidningsartikel. Engelsmän kunna vara specialister på Homeros och Dante och känna Italien, Norge och de främmande världsdelen på sina fem fingrar utan att ha gjort något verkligt besök i Tyskland. Och hvad kan man härvidlag tilltro ryssarna, hvilkas gendarmer i Finland ännu så sent som 1905 kunde leva i okunnighet om att det fanns andra länder än Ryssland!

Det är emellertid sådana folk, som nu tala så tvärsäkra ord om tyskt barbari och tysk militärdespotism, från hvilka de måste befria världen, innan den — speciellt de små länderna — skall kunna få åtnjuta något lugn. Hur pass mycken uppriktighet kan man nu tilltro detta Fredsmyrornas härskri mot de arma Krigsmyrorna? Mycket af detta tal är naturligvis endast medveten lögnagitation i krigspolitikens tjänst, men en hel del är nog sagdt på god tro af ärliga idealister, som anse sig bära demokratiens och frihetens fana högt, när de söka reta upp sinnena mot Tyskland. De flesta bildade svenskar ha väl nära vänner i hvad Stockholms-journalistiken med helig vördnad brukar kalla "de stora kulturländerna" — inom parentes sagdt skola vi inte hädanefter ha skäl att antingen kursivera ordet *stora* eller också alldeles slopa termen som missvisande, eftersom vi nu borde veta, att vår egen kultur är lika god som deras?! — Nåväl, då veta vi ju också, att engelskt, franskt och tyskt sjäslif kunna vara lika förfinade, engelsk och fransk och tysk ömhet lika varm, engelska, franska och tyska karaktärer lika pålitliga. Och nu skola dessa människor sitta och hetsa upp sig i vilda febertantasier om hvarandra! Hvad är meningen, hvad är orsaken?

Så som de räddhågade i Sverige tyckas uppfatta neutralitetens förpliktelser, så ha de neutrala under dessa förhållanden intet annat att göra än att härvidlag låta lika mycket eller lika litet på alla parterna. Det är inte nog med, att vi inte få hjälpa något folk mot de andra; vi få inte heller tala vänligare om något af dem än om de andra. D. v. s. är man en sannskyldig partiliberall eller socialist, så måste man ju tänka lite vänligt om västmakterna såsom frihetens stamort på jorden, och är man utpräglad höger, måste man "hålla med Tyskland" i sitt stilla sinne. Och om detta också inte vågar yttra sig rent ut, så kommer det åtminstone fram i en ängslig ifver att, för tala med Fröding:

"hvarann bevaka och snålt rannsaka" —

nota bene efter sådant krigskontraband som

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 6.50	Helt år	Kr. 9.—
Halft år	> 3.50	Halft år	> 4.50
Kvartal	> 1.75	Kvartal	> 2.25
Månad	> 0.75	Månad	> 0.90

Iduns Byrå o. Expedition,

Stockholm,

Mästern Samuelsgatan 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 86 59. Allm. 43 04.	

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	
25 öre efter text.	Utländska annonser:
30 öre a textside.	30 öre efter text. 35 öre
20% förhöjning för särsk. begärd plats.	å textside. 20% förh. för särsk. begärd plats.

I KAMPTIDER.

Två dikter af E. N. SÖDERBERG.

Mörknad rymd.

När tordönsmolnens svarta skock
en sommardag förmörkar,
förstummas vingad sångarflock
bland skogens snår och björkar,

och först när molnen för vår syn
begynna att sig dela
och solen strålar fram ur skyn,
hörs kvittret åter spela.

Så tystnar ock en ljus idylls,
en vårlig visas toner,
när svartnad rymd af dånet fylls
från stridslarm och kanoner,

och svårmodsgripen och be-
klämd
hvar sångarhåg vill spörja:

Blir glädjens ton ej åter stämd,
skall världens skymning börja?

O, dö ej, dö ej, ljusa sång,
som lär oss tro och hoppas,
att efter vintern än en gång
en vår skall gry och knoppas!

Stig, svenska sång!

I pansarstål dig skruda,
du unga svenska dikt,
och låt med svärdsklang ljuda
en manlig tillförsikt!
Om lif och död står striden
bland jordens folk, och tiden
är alltför allvarsam
för toner, som blott smeka
de kräsnas lust och leka
i sorglös yras glam.

Hur hård än stormen hviner,
stig, svenska sång, dock glad!
Bland kärfva karoliner
i gamman visan kvad;
och att i nöd och tuktan,
tryggt i sin Herres fruktan,
stod allt vårt svenska folk,
det vittnade koralen,
hvars ton steg midt ur kvalen
som vår förtröstans tolk.

När farans stund är inne,
det varder uppenbart,
om djupast än vårt sinne
har kvar sin gamla art.
Må, svenska sång, du bikta,
att vi ej hopplöst svikta
i pröfningar och sorg,
men fast på Honom bygga,
som är vårt vapen trygga,
vårt fäste och vår borg.

otillständig välvilja antingen mot engelsk och fransk "frisinthet" eller emot "preusseri" och tysk militarism.

Ack, äfven vi svenskar ha mångenstädes fångats af de obegripna slagorden, och särskildt sådana ord som preusseri, militarism och byråkratism verka ännu alltför ofta nervskakning hos en genomsnittsbildad stockholmare med någon humanitet i blodet. Låt oss öfverskåda de sistnämnda fraserna lite närmare! Ha inte vi själva, långt innan engelsmän och fransmän började sin agitation hos oss, suggererat oss till antipati i samma riktning? Och har inte det *liberata* Tyskland själfvt en smula andel häri! Har inte just "Fliegende" lärt oss att se den tyske löjtnanten med lifet hufvud och veck i nacken, ölstinn och bullersam, ha inte "Jugend" och "Simplicissimus" stundom dansat krigsdans kring själfve Kaisern och hans Berlin? Ha vi inte skrattat åt alla små elaka tyska historier om högst densamme och för rätten, mången gång också med fullt skäl, retat oss på hans chauvinistiska, braskande tal? Har inte det myckna slösandet med epiteter som "glänzend" och "herrlich" i tyska tidningsartiklar om Tyskland stött oss som smaklöst, likaväl som det bastanta i tyskarnes "gute bürgerliche Küche"? Eller har inte den preussiska sta-

tens något väl despotiska faderlighet stundom förargat och roat oss en smula, t. ex. det pedagogiska: "Marke und Aufschrift nicht vergessen" ofvanför brevlådorna i Berlin? När jag gått där några dagar och känt mig sålunda vänligt ledd eller motad på alla håll och kanter, gick jag slutligen förbi några stora plakater, där mina närsynta ögon läste: "Zu vermeiden". När jag gick närmare för att se hvad det var jag borde undvika, uppläckte jag visserligen, att det stod: "Zu vermeithen" (uthyra), men mitt älskvärda socialdemokratiska värdfolk njöt inte så litet af min felläsning.

Jag förnekar inte, att det finns vida allvarigare saker än denna klumpighet, speciellt i Preussen, för en modern människa att reta sig på. Där finns ju t. ex. Europas näst Ryssland mest föråldrade statskick, där finnes liksom öfver hela Tyskland ett uppskattande af adelskap och småfurstlighet, som slår oss med häpnad, och en efferblifvenhet i kvinnofrågan, som ända till 1905 utestängde "diese Weibspersonen", som lagen smakfullt uttryckte sig, från deltagande i politiska möten.

Och ändå undrar man med ett visst skäl, om inte just otympligheten i former och symboler, exempelvis kejsarens uppvikta mustascher — så representativa för hvad tyska

kvinnor kalla "die Unterofficiersmännlichkeit" — och Bismarcks alltför räfframma ord om järn och blod, verkat mer än allt det andra sammanlagt för att suggerera fram den typ af Tyskland, som våra engelska och franska vänner nu som bäst måla på väggen, i sina tidningar, för nöjet att få piska den. Ty om dessa andra förut uppräknade realiteter veta de så godt som ingenting, lika lifet som om det ryska elände de på samma gång göra sig all möda med att söka bortförklara. Men slagord och symboler, de ha i alla liden verkat starkt på massornas känslor, och när det gäller massopinion, är det hufvudsakligen känslor och inte tankar man har att räkna med. Hälst när känslornas starkaste beståndsdel är afund och rädsla för en konkurrent, som stulit ens egna konster och till och med upptrifvit dem till en virtuositet, som man aldrig själf uppnått.

Ty där är dock pudelns kärna. Man skall ha bra lite reda på nyaste tidens engelska politik, på Köpenhamns båda bombardemanger, på opiumkriget och "the Jameson raid," på Englands och Rysslands ännu pågående delning af Persien, lika upprörande mot all folkträth som Polens delningar, för att lro på de nya talesätten om kamp för småfolkens själfständighet. Som Gustaf Steffen säger i sitt utomordenligt intressanta

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Eder gamla smutsiga, nerfläckade kostym i och för kemisk tvätt och präsnung till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg, och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kopie-
och Tryckpapper

Modernaste Finpappersbruk.

samt Kartong.
Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

och välskrifna arbete "Krig och kultur." "Den som icke känner och förstår engelsmannen som en kampmänniska och en brutal, fysisk kampmänniska, känner och förstår honom icke alls." Det ligger tio års oafbrutna studier af engelskt samhällslif i alla riktningar bakom Steffens ord, och dessa studier ha allför väl motiverat hans beska frågor hvarför just den tyska militarismen skall vara så mycket värre än den engelska. Kanske därför att den engelska, i sin egenskap af *sjömilitarism* är mindre känd än den tyska? Men mindre brutal är den därför icke, däremot möjligen mindre klumpig, åtminstone så länge den ligger inom europeiska ramar.

Alltså: tyskarna ha i sin barnsliga olymplighet trampat hela världen på tårna och med Bismarcks mera fyndiga än egenligen smakfulla uttryck skriket eller rättare vrålat ut sitt bombastiska: "Vi tyskar frukta Gud, men eljes intet i världen." Och som man ropar i skogen får man svar: inte har klumpigheten varit krigsorsak, men ett välkommet ämne för pressagitation mot Tyskland har den gifvit, sedan kriget väl uppkommit. Nästan med förfäran har man ibland frågat sig: hvad har den tyska nationen förbrutit för att ha kunnat ådraga sig en sådan afgrundskör af smädelser från så många håll? Och svaret ter sig för mig: den har under fyrtio års säkert ärligt eftersträfvad fred i alla fall omedvetet hållit på att reta upp känslorna hos omgifvande folk med svagare nerver. Mera tänkande tyskar ha själfva insett det, och privata bref från sådana ha också åtskilligt allt i dessa tider förmäla om hur tysk materialism och tyskt öfvermod kunde behöfva någon tuktan. Engelsmännen ha haft boerkrigets bittra förödmjukelse, fransmännens inre historia efter 1870 tyder i många afseenden på nedgång, men tyskarna ha endast "förokat sig och uppfyllt jorden." Nu har tuktans stund kommit äfven för dem, hur än det lutiliga afgörandet må utfalla. Och i sådana stunder framträder folksjälen blottad och afhöjd. Skall kriget lära de andra att se, hvad freden inte kunnat lära dem, att innerst hos tysken sitter en romantiker, inte en barbar? Så var det med Bismarck, hvars starka själ innerst hvilade ut i pietism, familjelif och Beethoven, och nutidens tyskar äro kött af hans kött och själ af hans själ, inte bara i det hårda utan också i det veika.

Till slut ett Bismarcks-citat, som för många kommer att verka öfverraskande nog, men som nutidens tyskar säkert inte tveka att göra till sitt. Det är dateradt 9 juli 1859, från hans ambassadörtid i Petersburg:

"Jag slog i går kväll på måfå upp bibeln för att slippa ifrån politiken, och mitt öga stötte först på Ps. 110: 5: "Herren är på din högra sida, han skall krossa konungar på sin vredes dag". — Som Gud vill, det är ju alltsammans bara en fidsfråga, folk och människor, dårskap och visdom, krig och fred; de komma och gå som vågorna, men hafvet förblir. Hvad äro våra stater med deras makt och ära för Gud, annat än myrstackar och bikupor, som en oxes klöfvar kan trampa sönder eller som ödet när i gestalt af en biskötare? Visst blir man med allt detta resonnemang af med den speciella patriotismen, men det vore ju också förtvifladt, om vi skulle vara hänvisade till den, när det gäller själens salighet."

LYDIA WAHLSTRÖM.

Matilda Afzelius.

60 år den 12 januari 1915.

DEN SOM NÅGRA GÅNGER har gått genom Humlegården stora gången upp till Kungl. Biblioteket, har knappt kunnat undgå att stöta på en skara barn, som med lek och skraft fyllt platsen framför den ärevärdiga byggnaden. Dessa barn tillhöra den skola, som skapats af fru Matilda Afzelius.

Matilda Moll föddes i Stockholm den 12 jan. 1855, den femte i ordningen af åtta syskon. Hennes föräldrar voro grosshandlaren Johan Moll och Sophie Beskow. Modern var utrustad med en rik begåfning och stor karaktärsstyrka, ett arf, hvaraf icke minst yngsta dottern Matilda fått del. På Rålambshof utanför Stockholm, där föräldrarna bodde under barnens uppväxtår, lefde de yngre sysstrarna ett friskt landlif, uppfyllt af lek och kroppsrörelse i det fria tillsammans med de nära jämnåriga bröderna. På samma gång fostrades barnen, utan all klemighet, till arbetsamhet och pliktrohet.

Det var i Åhlinska skolan, som Matilda Moll erhöi sin första undervisning. På skoltiden följde ett par år af inre ovisshet och sökande efter uppgift, tills hon slutligen, år 1877, började studera i fröknarna Rossanders, på den tiden mycket besökta kurs. Där fann hon tillfredsställelse i sina studier, som hon bedref med ifver och stor framgång, hvarför hon ock var högt uppskattad af såväl lärare som kamrater. Det berättas, att den förtjuste läraren i svenska under rörelse brukade läsa upp hennes uppsatser för professor Anders Fryxell. — Äfven om hon fill en början företrädesvis studerade humanistiska ämnen, så torde dock hennes begåfning egentligen ha legat åt det naturvetenskapliga hållet, och hennes intresse för dessa ämnen ökades under samvaron med en af hennes bröder, nuvarande lektorn Tom Moll, med hvilken hon om somrarna brukade företaga vandringar och resor.

Men samtidigt med att fröken Moll sålunda bedref egna studier, hade hon börjat ägna sig åt det arbete, som hon så småningom funnit vara sin uppgift. Början var anspråklös nog. I en hemtreflig vindskupa vid Malm-

skillnadsgatan, i det hus, som bebos af hennes syster fru Augusta Neijber, började hon läsa med en systerdotter och ett par af dennas kamrater. Snart kommo flera elever till, och den lilla klassen installerades i ett stort rum i en våning vid Norra Blasieholmshamnen. Nu började barnens antal alltmora ökas, ett par lärarekrafter måste engageras, och den lilla skolan flyttade in i egen våning vid Riddaregatan. Det alljämt växande elevantalet gjorde dock snart äfven denna lokal för trång, hvarför skolan inrymdes i huset n:r 29 Humlegårdsgatan. Från att förut endast hafva omfattat ett fåtal klasser utvidgades den så småningom till en fullständig flickskola. Från år 1900 erhöi skolan understöd af stat och kommun. År 1903 fick den slutligen flytta in i eget hus vid hörnet af Biblioteksgatan och Humlegårdsgatan med särskildt inredda, ändamålsenliga lokaler. Där har den ock alltsedan haft sitt hemvist.

Sedan år 1891, efter fröken Molls giftermål med regementspastorn, sedermera lektorn och hofpredikanten Henrik Afzelius, har fröken Molls skola burit namnet Afzelii Elementarskola för Flickor.

Det är inom denna skola, som fru Matilda Afzelius främst haft sin verksamhet. På den tryckte hon prägeln af sin personlighet.

Från ungdomstiden bevaras af henne en intagande bild: af naturen reserverad och blyg i umgänget med människor, hade hon en afgjordt allvarlig läggning med ett utprägladt sinne för arbete och pliktuppfyllelse. Som en underström i hennes väsen rörde sig dock en stark känsla för glädje och humor, hvilken stundom bröt fram i skämt och glädighet. Denna i ungdomen framträdande grundriktning utpräglades alltmor med åren.

Hennes stora arbetsförmåga, den planmässighet och noggrannhet, hvarmed hon utförde hvarje uppgift, väckte deras beundran, som kommo i beröring med henne. Denna ovanliga arbetsduglighet uppskattades helt naturligt främst af hennes lärarinnor, men äfven för sina elever stod hon i detta afseende som ett högt föredöme, och detta i högre grad, ju äldre de blefvo. Dock icke så, att hon själf vid bedömandet af barnen i skolan endast hade den stränga pliktuppfyllelsen till måttstock. Fru Afzelius hade i hög grad ett förstående sinne för barn och ungdom. Det var icke dygdemönstren, som stodo hennes hjärta närmast, långt därifrån. En liten anstrykning af tjuftojksaktighet intog henne gärna, och med förseelser af sådan art öfversåg hon oftast.

Det var denna förståelse från hennes sida, som i förening med hennes öfverlägsna personlighet skaffade henne ett oinskränkt välde öfver barnen, ett välde, som endast sällan behöfde understödjas af ord. Gingo vågorna högt i klassen, t. ex. under en rast eller en öfningslektion, behöfde fru Afzelius endast visa sig i dörren: fullkomligt lugn inträdde. Och det var inte fruktan, som stillade stormen, det var vördnaden för hennes person, så värdig i sin stora anspråklöshet, som bjöd ordning i hennes närvaro.

Särskildt intresserade sig fru Afzelius för skolans allra minsta elever, hvilkas mycket goda vän hon alltid var. Hvarje hennes besök i småklasserna beredde både henne och de små stor glädje.

Var förhållandet mellan fru Afzelius och hennes elever godt, var det icke mindre så mellan henne och hennes lärarinnor. Hennes begåfning och säkra omdöme gjorde hennes ledning klok och fast, och det lugn,

Pröfva

Tuppens Zephyr

och Ni köper Ingen annan.

K. ANDERSON

SMYCKEN

Kr. 1 till 20 000 Kr.
Praktikatalog, ringmått gratis.

KUNGL. HOFJUVELERARE.
JAKOBSTORG 1. REGERINGSG. 19-21.

som hon alltid bevarade, isynnerhet när arbetet var som mest hopadt, spred sig öfver hela skolan och utöfvade sin välgörande inverkan på både lärarinnor och elever. Med stor finkänslighet sörjde hon för sina lärarinnors bästa, och de vunno i henne ett verkligt stöd och en uppriktig vän.

Allvar, grundlighet, respekt för kunskaper, flärdlöshet utåt, torde vara de egenskaper, som utmärkte fru Afzelius' skola. Och äfven om den gamla tiden där i det längsta härskade och fru Afzelius i allmänhet afhöll sig från beröring med den öfriga skolvärlden, så var hon dock vidsynt nog att af det nya på skolans och undervisningens område taga upp det, som stämde med hennes grunduppfattning.

Vid arbetet inom skolan hade fru Afzelius ett värdefullt stöd i sin man, som blef skolans föreståndare och på dess utveckling utöfvade ett väsentligt inflytande. Särskildt torde han varit henne behjälplig vid skolans organisation, allt eftersom den växte ut.

Den kräfvande uppgiften inom skolan fick dock aldrig inkräkta på fru Afzelius' verksamhet i hemmet. Där fyllde hon helt en makas och husmors plikter, och den som såg henne som värdinna i det gästfria hemmet, där en stor släkt och en talrik vänkrets så väl trufdes, kunde föga ana, att hon utanför sitt hem fyllde en så ansvarsfull uppgift som att förestå en skola.

År 1912 drogo sig hofpredikanten och fru Afzelius tillbaka från verksamheten inom sin skola, hvilken då öfverläts i andra händer. Särskildt för fru Afzelius var skilsmässan från ett arbete, som hon vuxit samman med, smärtsam. Stor var den tomhet, hon och hennes man efterlämnade i sin geniala skola.

Sedan dess har för fru Afzelius ännu ett band brutit, i det hofpredikanten Afzelius förra våren efter en längre tids sjukdom afled.

Fru Matilda Afzelius' verksamhet företer en i vår mångfrestande tid ovanlig enhelighet. Sina rika krafter och sitt varma intresse koncentrerade hon kring det, som hon betraktade som sin liffsuppgift, sitt hem och sin skola. Och helgjuten som hennes verksamhet är hennes personlighet. Trots sitt vidtömfattande arbete har hon gått fri från faran att splittra sitt väsen och sina krafter på många och mångahanda. Därför har hon ock under skiftande förhållanden städe förblifvit sig själf, och därför äger hon som få en fond af personlig kraft och själsstyrka.

ELISABET SKARIN.

Idun

Nedanstående skildring utgör det första kvinnoporträttet i den serie personkaraktäristiker, som ansluter sig till vår stora pristäfling "Idun's friaval", angående hvars bestämmelser vi hänvisa till täflingsprospektet i n:r 1.

2. Husmodern.

HON ÄR VANLIGTVIS DOTTER af en husmoder, och hennes pappa bör helst vara en riktig husfader. Hon måste nämligen för att bli fulländad aldrig ha sett annat än sådant som "ska så vara". Hon bör ha haft ett visst antal syskon att öfva sig på och några gånger varit med om uppståndelsen i huset, när barnaringen vidgades. Det är nyttigt som generalrepetition på hvad lifvet en gång kommer att bjuda henne, när det visar sig som mest frikostigt. Då hon sett dem komma till världen, inskränker sig naturligt nog hennes intresse för småsyskonen inte till att blott finna dem söta. Hon lägger därför hand vid deras skötsel, vikarierar för modern i kritiska tider och gör sig outhärlig för fadern genom sin påpasslighet. Rätt som det är visar sig, att den extra jungfru familjen borde anskaffa mycket väl kan undvaras, när man har en så duktig dotter, som gör allting bättre, kostar mindre och inte springer sin väg den första. Hon har förmågan att stiga tidigt upp, denna lilla pärla, hon städar mer skarpsynt än en erfaren hjälpustru och dammar de fina sakerna i salongen med något af ägarens ömhet och oklanderliga varsamhet. Hennes mångsidighet omfattar äfven kökсталanger. Genom sitt änglalika ingripande är hon i stånd att ge matordningen ett slags traditionell likformighet, som gör att man glömmur hur ofta köksorna växla. Hon skänker familjen illusionen af att ha en trojänarinna vid spisen. Och när dottern går ut att handla, är det som om tomten gjort korgen dubbelt tung för samma pris som eljes.

I en sådan praktisk flickas ögon bor mer allvar, ja vaknare intelligens än hos mången jämnårig som studerar. Men på samma gång något af vemod. Hon känner lifvet flera famnar djupare än dem som få A i världshistoria, äfven om hon endast har erfarenhet af det från detaljsidan. Hon vet, att det är hopsalt som ett puzzle-spel af hundra småstycken, som det gäller foga samman ordentligt för att komma till ett lyckligt resultat — utan förargelser nå dagens slut. Nästa dag börjar detsamma på nytt och nästa dag igen. Om hon till äfven tyrs ser en skymt af den helhetsbild, som är puzzle-spelets mening och mål, då blundar hon häpen, betagen, rädd — plikten bjuder henne att sköta hvad hon har för händer och inte bry sig om hvad därutöfver är. Hur skulle det gå, om hon svek? Det blefve en omhvälfning som en storstrejk i smått. Har hon dessutom icke modern som ett föredöme? Och hvad begär väl mor af lifvet än att få arbeta och göra sin plikt? Hvad kan en kvinna högre önska, än att vara mycket för de närmaste? Så tänker hon och känner att hon fyller sin plats.

När någon gång den husliga kan förmås

att röra på sig och gå ut, att spränga den kretsång, i hvilken hennes hvardagslif löper, blir hon dock ej yster. Hon känner sig en smula ovan att umgås bland folk, vill gärna vara med, men saknar djärfhet att delta. Hon följer hvar ord, hon iakttar och tänker, den flickan, och från en bjudning, som de firade och förvanda funnit tråkig, ja, som varit tom och banal, går hon med rik behållning. Det pladder, som för andra är hvardagsmat, ger henne tillfälle till mången stilla iakttagelse och förnumstig reflektion, som hon i gynnsamma fall anförtror åt sin bästa väninna eller en sällan öppnad dagbok, ibland bara åt månen. Genom sitt regelbundna och begränsade arbetslif möter hon hvarje omväxling med en frisk mottaglighet, som de mera världsvana för länge sen förnöft.

Hon har inte rast och ro att följa med tidningar, och hennes sparsamma umgänge med böcker inskränker sig gärna till att läsa om igen det hon lärt sig tycka om. Det finns en ofantlig mängd saker hon förskonas från att veta, så hon är kanske lite svår att tala med för den, som vill briljera med åsikter om ditt och datt. Hon har inte en enda åsikt, som hon vågar föra till forgs, ingen kunskap användbar vid ett middagsbord, inga intressen gångbara i en tecirkel. — Nej, i sanning, för att komma närmare en flicka af denna sällsynta och ädla art, måste man nalkas henne ödmjukt, i det man för talet på fing som hon begriper. Jag har i timmar kunnat försjunka i samspråk med henne om det allvarliga i lifvet och sett uppenbarad en karaktär i härlig samklang med tillvarons djupa melodi. Och medan hon talade om sina värf, lät hon mig ana en framtid för den som lyckades vinna hennes hjärta och upphöja henne till moder, hvilken fyllde mig med afundsamt vemod. Däri ligger konsten, att under sträfvan för andra bevara och förkofra sin egen person.

Hennes stund kommer, hon kan ej undgå att upptäckas. Detta hjärta, skonadt för tillnärmelser som kunnat fläcka dess nobla glans, skall en gång lossna från familjeträdet och själf sätta frukt. Allt det som flickan lärt och öfvat skall komma den nya samhällsgrupp till godo, som hon framför mången är skickad att dana och uppbära på sina gedigna egenskaper.

Jag skulle gärna vilja veta något om de män, som föredra denna kvinna framför andra. Det vore värdefullt nog att känna en smula till deras familjetraditioner, deras ställning och förhållanden, deras liffsplan och fordringar på tillvaron. Hennes typ är så utpräglad, att man vågar förutsätta något liknande om hennes motstycke. Antingen är man husmor eller är man det inte — antingen dyrkar man hemmets genius eller också andra gudinnor. Mycket annat kan man vara till hälften och såsom dilettant. För husmodern, såsom för modern, finns ingen medelväg.

Den frågan ligger nära till hands: hurudan kommer denna kvinna att gestalta sig när hon hunnit öfver de första barnen? Jag ber då att få hänvisa till en boktitel, som genom blotta formuleringen på sin tid väckte uppmärksamhet och diskussion: Kvinden skabt af Manden.

Om mannen förstår att hos henne bevara något af den poesi hon ägde, när han första gången öppnade sina ögon för hennes charme och möjligheter, bör skapelsen kunna göra honom heder. Ty det hötves icke att välja en husmoder uteslutande med tanken på att få en hushållerska.

MOGENS LANG.

Ännu är det tid

att prenumerera på

IDUN,

vårt lands erkändt bästa familjetidning.

Lärarelönenämnden och kvinnorna.

Ett förslag, som berör 15,000 arbetande kvinnor.

RÅN VRKESAFDELNINGEN Å Årsta minnas vi den lustiga framställningen af den öppna frågan om kvinnans rätt till statens ämbeten. Principiellt är, visades det, denna rätt fastslagen i grundlagsändringen af 1909, men ännu 1914 voro de "grunder" som skulle tillämpas vid närmare bestämmandet af denna rätt ett stort frågetecken, och privilegiet alltså utan praktisk betydelse. Hvad statsämbetena inom det pedagogiska facket angå, så är frågan förslagsvis löst jämte många andra frågor i lärarelönenämndens nu afgifna förslag, och löst på ett sätt, som synes stå i god öfverensstämmelse med riksdagens principuttalande. Men lärarelönenämndens förslag omfattar icke blott rätt till statens ämbeten, den ger också förslag till lösning af flertalet statsligt och kommunalt anställda lärarinnors lönelräga och berör på detta sätt omkring 15,000 arbetande kvinnor.

I denna nämnd af tio personer, som tillsattes år 1912 och under ordförandeskap af f. ecklesiastikminister Lindström utfört ett mycket drygt arbete, ha suttit tre kvinnor, nämligen seminarieadjunkten Anna Sörensen, folkskolelärarinnan Mathilda Persson och småskolelärarinnan Anna Olsson.

Vi skola här ge en kort öfversikt, dels öfver de nya befordringsmöjligheter, som, om nämndens förslag blir lag, öppnas för kvinnorna, dels öfver de principer, som ledt nämnden vid afvägande af löneförmånerna mellan manliga och kvinnliga lärare.

Nämnden föreslår alltså, att kvinnorna må kunna vid rikets allmänna läroverk befordras beträffande ämneslärartjänster till *adjunkt* vid realskola för gossar och högre allmänt läroverk, till *lektor* vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminarier och folkskoleseminarium. Till detta är fogad den bestämmande, att minst halva antalet ämneslärarbefattningar vid realskola för gossar och högre allmänt läroverk skall bestridas af män, att vid manliga folkskoleseminarier minst hälften skall utgöras af män och vid de kvinnliga af kvinnor. Detta uttalande har föranlett J. F. Nyström, en af nämndens ledamöter, till en reservation mot principen att sökandens kön skulle vara "i första hand utslagsgifvande." Han hoppas att "dylika befordringsgrunder aldrig måtte vinna fäste i svensk lag" och minns inte — en gammal riksdagsman dock och offentlig personlighet — att hänsynen till könet till fördel för mannen är lika gammal i lagen som lagen själf! Herr Nyström bör åter in i riksdagen, han är omistlig för kvinnorna i det offentliga lifvet.

Men för att från denna parentes återgå till ämbetena, så utvidgar nämnden äfven kvinnornas befordringsmöjligheter på öfningsläraernas gebit.

Vi öfvergå från befordringsområdet till lönefrågan, där nämnden föreslår betydande ökning af lönen. Härvid har den emellertid följt två olika principer. I fråga om de *kommunalt anställdas* löner har den tillämpat principen om särskilda aflöningsförlägg åt familjeförsörjare så att dessa skulle erhålla för äkta barn under 21 år tre familjetillägg allt efter barnens antal. Af detta tillägg drar dock kvinnan endast fördel,

om hon är änka. Till den omständigheten att det oftare blir den ogifta arbetande dottern än den gifta sonen som får dra försorg om föräldrar och sålunda blir familjeförsörjare, tas ingen hänsyn. De ogifta manliga och kvinnliga lärarna erhålla emellertid *icke* samma lön. Skillnaden är t. ex. vid kommunala mellanskolor 400 kronor, vid folkskolor något mindre. Nämnden föreslår samma "effektiva aflöning" för manlig och kvinnlig lärare, d. v. s. den föreslår en sådan reduktion af den kvinnliga lärarens aflöning i förhållande till den manliga, att det matematiska värdet af hvarderas aflöningsförmåner för tjänsteår räknat blir detsamma. De faktorer, som vid denna beräkning inverka till kvinnans nackdel äro tidigare pensionsålder, — hvilket icke gäller för folkskolorna, där den föreslås bli densamma eller 60 år för män och kvinnor — längre lifstid, som gör att hon längre tid tillgodogör sig pension, samt frihet från värnplikt, "detta hinder för de manliga lärarnas framkomst."

Den princip nämnden här följt, när det gäller att för samma arbete med samma kompetensvillkor, aflöna personer med samma lefnadsbehof — det gäller ju ogifta män och ogifta kvinnor — låter sig verkligen diskuteras och medför för kvinnorna öfver hela arbetsmarknaden vidt gående farliga konsekvenser. Men *skall* den följas, då förstår man hänsynen till den tidigare pensionsåldern, där sådan fastslagits, men absolut icke hänsynen till kvinnans längre lifslängd eller till männens värnplikt. Att kvinnan öfverallt skall ha mindre, därför att statistiken räknat ut att hon lefver längre än mannen är åtminstone ur kvinnlig synpunkt en orimlighet, och att här bortse från den kvinnliga värnplikten, som lägger ett så svåröfverkomligt hinder i vägen för den kvinnliga lärarens "framkomst" är heller icke rättvist.

Här kan inskjutas att nämnden så till vida vill mildra konsekvenserna af detta senare hinder, att den föreslår att kvinnlig innehafvare af lärarbefattning icke må behöfva afgå endast därför, att hon ingår äktenskap, utan endast om "vederbörande skolöfverstyrelse med hänsyn till befattingens behöriga upprätthållande finner det nödigt". Gift kvinna kan dock icke befordras annat än efter af K. Maj:t i hvarje särskildt fall lämnadt medgifvande. Vi inse till fullo att frågan om gift kvinnas behörighet är ytterligt svårlöst, allra minst löses den med tillämpning af någon mekanisk likstälthetsteori, men vi hålla på att likheten i *den* mån skall upprätthållas, att hänsynen till värnplikten skall vara lika stor för båda parterna. icke endast gälla mennens.

I fråga om småskolelärarkåren gäller ingen olikhet i löner mellan manliga och kvinnliga lärare, men så äro de förra ju endast 186 mot 11,000. Småskolelärarpersonalen har i förslaget inte endast fått bättre lönevillkor med en slutlön för de "tillsvidare anställda" (motsvarande andra kategoriers ordinarie) af 1,150 kr., men också sin rättsliga ställning mera tryggad och sina bostadsförmåner genom lag reglerade.

I fråga om de i *statens tjänst* anställda lärarkrafterna har icke principen om särskildt aflöningsförlägg åt familjeförsörjare blifvit tillämpad. Här räknas mannen enligt gamla teorier såsom familjeförsörjare öfver lag, och kvinnan blir mindre aflönad såsom ensam, detta trots det, att de ogifta manliga lärarna i denna kår utgöra hälften af den-

samma och långt flera än de kvinnliga till-samma. Dessutom tillämpas här de ofvan anförda beräkningsgrunderna för att komma till den lika "effektiva" lönen. Mot nämndens beslut att reducera kvinnornas löner med hänsyn till att de inte äro familjeförsörjare har adjunkten Anna Sörensen reserverat sig.

Det är helt naturligt att när förslaget granskas ur kvinnosynpunkt, mycket stor vikt lägges vid frågan om rättvisa eller icke mot kvinnorna i förhållande till deras manliga arbetskamrater. Men absolut sedt innebär förslaget en stor förbättring för de kvinnliga lärarna både i fråga om befordringsmöjligheter och löner, och man må hoppas, att när förslaget efter sin rond hos öfverstyrelser och kommittéer når riksdagen till slut, den icke må pruta för hårdt. Det gäller ju dock fixerandet af löner för lång tid framåt, en tid, under hvilken lefnadskostnaderna antagligen komma att stiga med samma snabbhet som hittills. Att hoppas på att riksdagen skulle ändra proportionerna i nämndens förslag mellan mäns och kvinnors lön till de senares fördel vore naturligtvis en dårskap.

ELIN WÄGNER.

Nyårsny.

En episod från gången tid.

VINTERSKYMMNING SANKTE SIG öfver gården, där det gula huset med sina gröna fönsterluckor och sitt brutna tak hvilade tryggt och solidt. Inom det gula husets väggar rådde tystnad. Årets andra dag var inne, det var söndag och invånarna njöto ostörd hvila efter helgens ansträngningar — nyårskalaset hos grannarna på Björkåsen föregående kväll gjorde skymningsluren efterlängtd.

På kontorssoffan snarkade patron Assar Bjerre själf, och inne i sängkammaren njöt fru Sofia söndagens siesta; uppe på högra gafvelkammaren låg "vår son kandidaten" på rygg och drömde sig i svindlande fart pila ned för skidbacken med Maja Holm i famnen — huj, hvad det gick och hur snön yrde opp kring Majas rosiga anlete! "Håll fast, håll fast och släpp mig aldrig," manade hon, och kandidaten höll fast, så att armarna knakade i vinterkylan — men ändå kände han, hur Maja gled, stackars vår son kandidaten...

Inne i vänstra gafvelkammaren slumrade fröken Martha på den hvita pinnsoffan med rödrigt öfverdrag, och borta i kakelugnsvrån genomgick syster Christine med sina aderton års hela intensitet ånyo balkvällens upplevelser, sväfvade på nytt öfver Björkåssalens golfstjor, hörde gammalvalsens smekande locktoner, såg ljusen i kronorna glimma på nytt.

Nere i köket hade pigorna dragit ut fällbänken och lagt sig till ro med kisse Måns emellan sig, och borta vid spisen njöt Hektor gårdvar en sällsynt fredens stund på en städe efterlängtd plats — i alla vrår af det gula huset rådde frid.

Inifrån det lilla kabinettet till höger om sängkammaren ljödo emellertid röster, en manligt djup, en kvinnligt späd, båda dämpade i eftermiddagens ro. Därinne satt adjunkten från grannförsamlingen, pastor Johannes Edman med sin fäst-mö, lilla Anne-Charlotte Bjerre, patron Assars unga släkting, som under de senaste åren hos farbror Assar funnit en fristad undan tillvarons vedermodor och i denna höst därtill en villig följeslagare på lefnadsstigen, till stor glädje för familjen.

Hon var smärt och vek, Anne-Charlotte Bjerre,

Pellerins Växt-Margarin

ersätter det finaste mejerismör.
Bästa, drygaste och hållbaraste fabrikatet.

SLAGFÄLTENS JUL OCH NYÅR

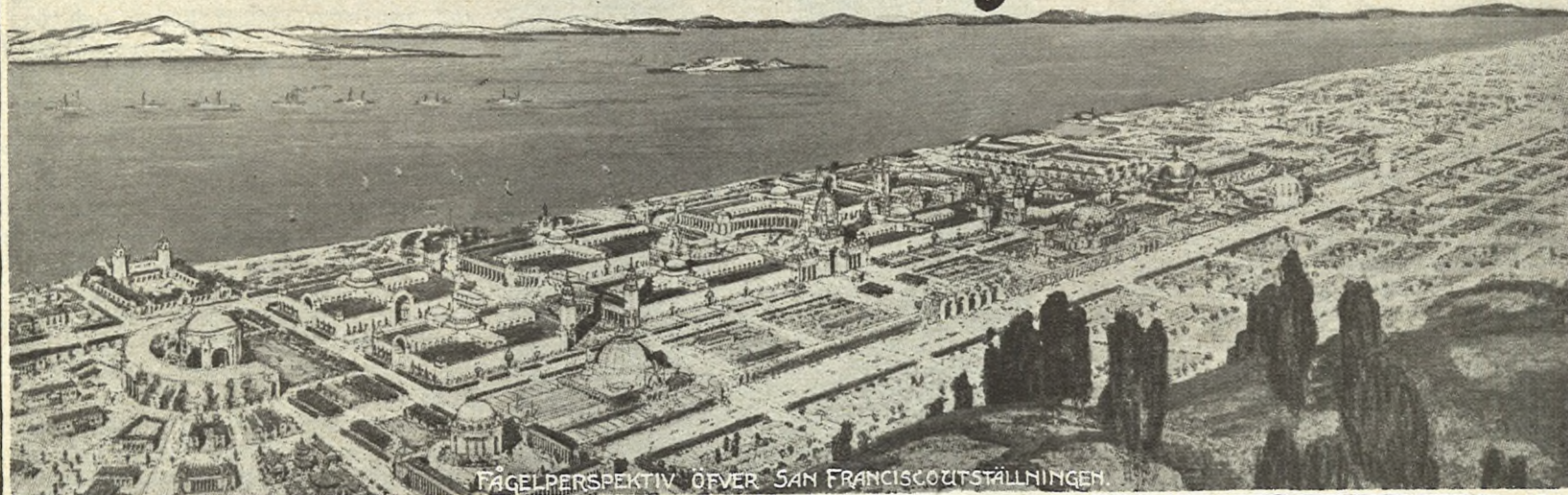

1. Tyska landstormsmän sjungande och skrattande, bärande sina från hemmen sända julgåvor. 2. Tyska förposter i Polen, smyckande sin julgran. 3. Tyska soldater i en skyttegraf på östra krigsskådeplatsen hälsa det nya året. 4. Efter bataljen, officerarna hvila ut i en skyttegraf. 5. Sårade, som förfärdigat julgransprydnader. 6 o. 7. Jul och nyår i ett tyskt läsrett. 8. Jul i en tysk skyttegraf på västra krigsskådeplatsen. 9. Två tyska landstorms-

män önska hvarandra godt nytt år. 10. En österrikisk löjtnant i sin »komfortabla» jordkula sysselsatt med brefskrifning. 1 o. 5 Paul Lamm foto. 2 o 9 A. Grohs foto. 3, 4 o. 8 Gebr. Häckel foto. 6, 7 o. 10 Berliner Ill. Gesellschaft foto.

Sverige på San Francisco-utställningen

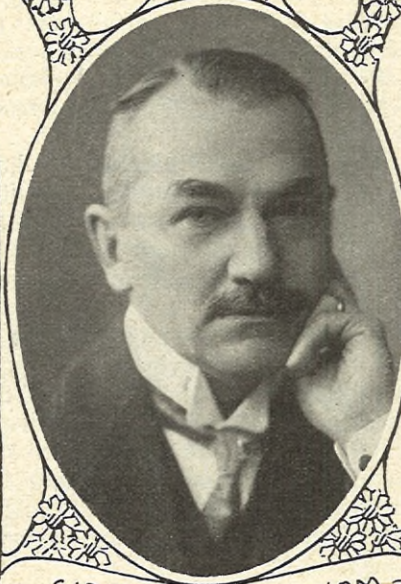
FÅGELPERSPEKTIV ÖFVER SAN FRANCISCO-UTSTÄLLNINGEN

SVERIGES GENERAL-KOMMISSARIE
LOJTNANT R. BERNSTRÖM

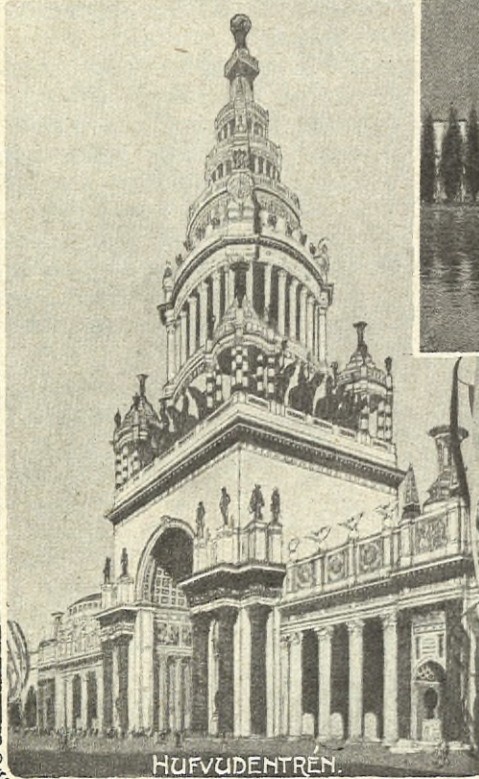
SVERIGES BYGGNAD PÅ SAN FRANCISCO-UTSTÄLLNINGEN.

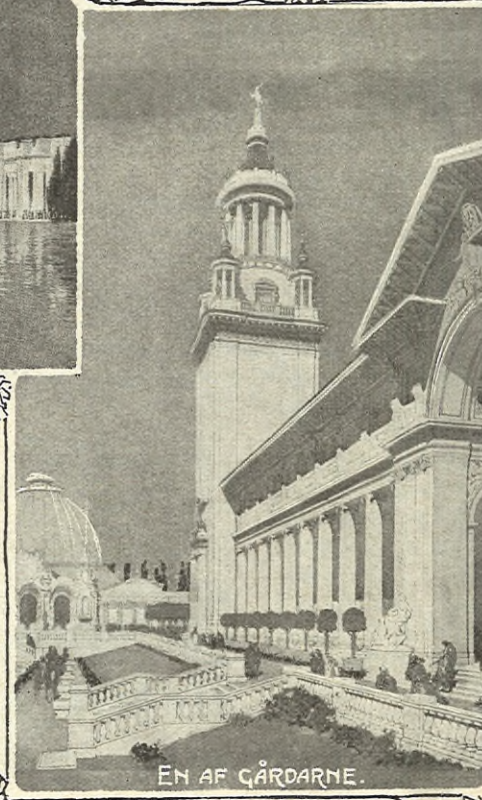
SVERIGES KONSTKOMMISSARIE KONSTNÄREN
ANSHELM SCHULTZBERG

KONSTPALATSET.

HUVUDENTRÉN.

EN AF GÅRDARNE.

EDAN I EUROPA, I VÄRLDS-kulturens central, pågår det van-vettigaste krig historien känner, där framför allt stora människovärden offras i ett brutalt maskinslakteri, där individens hjältemod är en nolla mot vapentechniken, rustas på ett fredligt manér en intelligensens täflingskamp i Nordamerikas stora vackra huvudstad, San Francisco, vid Stilla Oceanen. Kriget har icke berört denna oceanens härliga riviera. De gamla spanska, kaliforniska klosterson-

hällena, som talrikt flankera kusten äro heliga fästningar, som inga 42-cm:s mörsare kunna förstöra. Guds förbannelse träffar dem, som med våld vilja ödelägga dessa helgedomar.

I San Francisco öppnas en af världens förnämsta internationella utställningar den 20 februari, allting färdigt på bestämd tid och klockslag. Ty när San Francisco gör en beställning, håller staden strängt på bestämd leveranstid. Utställningen skall sålunda vara komplett den 20 februari och slutar den 4 december detta år.

Utställningen baserar sin tillkomst på fullbordandet af ett af världens största ingenjörsverk, Panamakanalen, som nyligen öppnats för trafik, och som med en längd af ett dubbelt Marathonlopp, c:a 80 kilometer, förbinder de Atlantiska och Stilla oceanerna.

I åtta år (1881—1889) bedref ett franskt bolag under Lesseps ledning arbetena å denna kanal. Det franska bolaget gjorde som bekant bankrutt och 1902 köpte amerikanska regeringen detta bolags tillgångar för 40 miljoner dollars. Den 4 maj 1904 återupplög amerikanska regeringen kanalens byggande, och densamma är nu 10 år senare färdig för trafik. Kanalbygget har kostat inalles 375 miljoner dollars. Omkring 200 miljoner kubikmeter grus m. m. hafva utschaktats. Ett fartyg beräknas taga 8 till 10 timmar att gå igenom kanalen. Fartygen bogseras af på stränderna löpande lokomotiv.

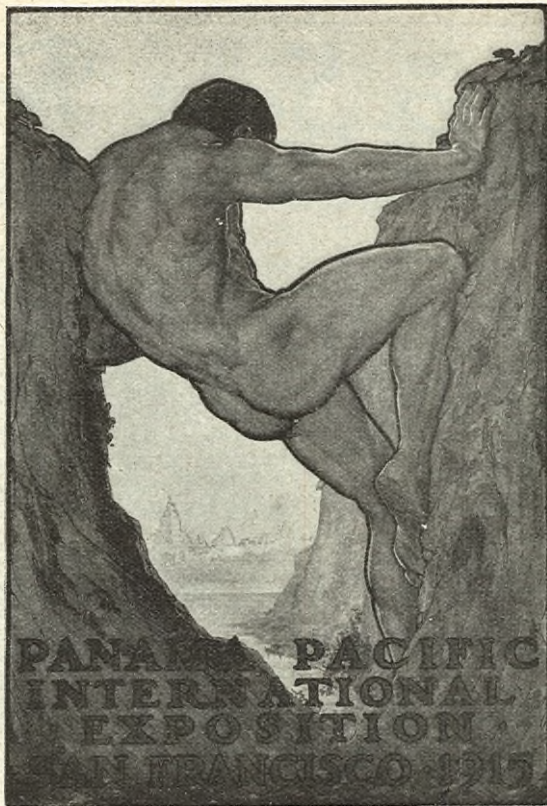
Genom denna Panamakanal hafva östra och västra Nordamerika kommit närmare och billigare hvarandra. Och det är denna händelse, som nu skall högtidlighållas genom den stora världsutställningen i San Francisco.

Vackrare plats för en utställning kan svårigen uppletas. Ett världshaf som fondparti, en underbar vegetations alla praktfulla träd- och blomsterfägnader, Kaliforniens oförläpneliga sol och blå himmel äro de magnifika hjälpdekorationerna i denna utställning, där världens förnämsta arkitekter trollat fram formsköna plats och ögonfröjdande anläggningar.

Äfven Sverige deltagar som bekant i denna utställning med egen byggnad, ritad af Ferdinand Boberg. I den svenska byggnaden inrymmas utställningar af svensk industri och hemslöjd, klubbrum, läsrum, föreläsningrum m. m. Inom Konstpalatset har Sverige dessutom erhållit bortåt 230 meter cimaise, fördelade på nio salar, där en representativ samling svensk konst utan trängsel kan göra sig gällande. Däraf märkas bortåt 200 målningar, 142 etsningar och ett 50-tal skulpturverk.

Sveriges generalkommissarie är löjtnant R. Bernström, kommissarie för konstutställningen konstnären Anshelm Schultzberg. Sverige är ett af de europeiska länder, som officiellt deltaga i utställningen. Kanske blir vårt land därigenom mera uppmärksammat af de många amerikaner, som säkert skola besöka utställningen i stället för att göra sina europeiska sommarresor, och som nu genom Panamakanalen bekvämt kunna komma till Kalifornien i stället för att färdas genom långa sandöknar och prärier.

Men de, som nog mest komma att glädjas öfver att

San Franciscoutställningens affisch, symboliserande Panamakanalens genombrytning.

särskildt vårt land är värdigt representeradt vid utställningen, äro svensk-amerikanerna. Stolta skola de visa sina vänner där ute i västern de verkligt representativa svenska utställningarna, och sinsemellan skola de nog också då varmt och tacksamt tänka på gamla Sverige. "Vårt hemland dock det är", skola de säga, "och den det landet en gång sett, han längtar dit igen".

JOHN HAMMAR.

Kamraterna.

Skiss för Idun af ERIK JUEL.

ISKA SLOG BORT ROKEN, den sved i hennes ögon, den låta röken från billiga cigaretter.

Hon reste sig upp — stod stilla ett ögonblick liksom för att öfverlägga något och fästa ihop blusen och kjolen med en säkerhetsnål. Hon hade blifvit så smal, höfterna kunde inte mera bära upp kjolen. Sedan gick hon ut ur kaféet.

Alla kamraternas ögon följde henne tills dörren stängdes. Ingen sade ett ord, men Vera såg på Frederico — forfar att se på honom. Han ryckte på axlarna, vände henne ryggen, men kände hennes blick i nacken, böjde ner ansiktet och blossade på cigaretten.

De sutto alla tysta omkring det runda marmorbordet i kaféet.

Det var Frederico, akrobaten, det var Ernesto, clownen, Vera, skolryttarinnan, och

jockeyen Leo. Nu var det tredje kvällen Ciska, rosendanserskan, hade gått från dem ut på gatan utan ett ord. De två föregående kvällarna hade hon kommit tillbaka med pengar innan kaféet stängdes, och de hade kunnat betala sin förtäring.

Ciska var ung. Hon hade stora, mörka ögon, ansiktet var blekt, kroppen mager — det såg man genom kjolen och den lilla jacketten, som var för tunn för årstiden och klimatet. Men bägge kvällarna hade hon kommit tillbaka till kamraterna i kaféet med pengar.

De fem voro återstoden af ett upplöst cirkussällskap.

Frederico och Ciska hade arbetat längst tillsammans. När han svingade sig under cirkuskupolen eller tältets tak från trapez till trapez, kastade hon rosenkransarna, som han grep, medan hon dansande slungade rosengirlander och strödde rosor omkring sig. Men hon skalf af ångest för Fredericos lif.

Vera var den äldsta af de fem. Hon var liten och tunn. Hårets lingula färg stack så underligt främmande af mot det gamla ansiktet med den smala munnen och de tunga påsarna under hennes rödkantade ögon. En mörk jockeymössa satt fästad med en glänsande haftnål. Hon försvann nästan i sin gråbruna ulster, som hon svepte lätt omkring sig. Hon stirrade alljämt på Frederico utan att tänka därpå, men han kände hennes blick i nacken, slog kragen upp om öronen och sjönk ännu mera ner i sin rock.

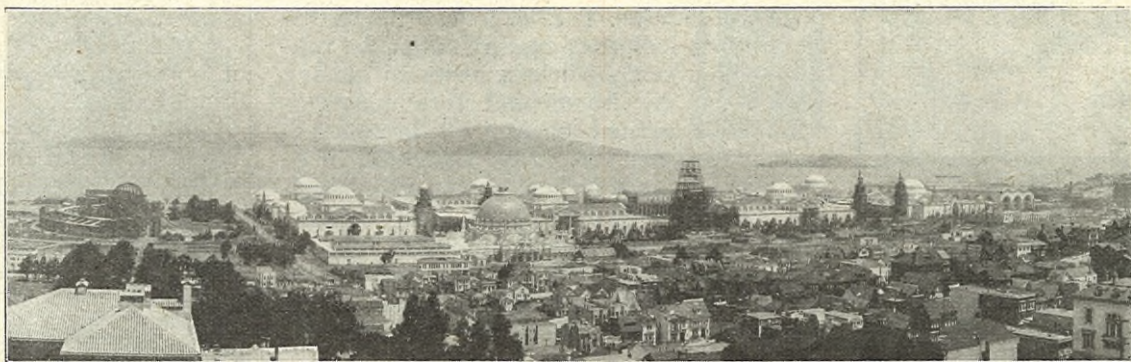
De sutto fortfarande alla tysta. De hade ingenling att tala om, de hade inte mera något hopp på framtiden. Hvar och en satt i sina tankar och väntade på att Ciska skulle komma tillbaka.

Ernesto sträckte ännu sin långa smala hals liksom lyssnande eller seende efter Ciska. Då och då rörde han långsamt sina stora tunga ögonlock, men eljes satt han alldeles stilla. Med det lilla platta hufvudet på den långa halsen, som stack upp genom en bred nerviken krage, det flegmatiska uttrycket i sitt magra ansikte, där huden låg i veck omkring de breda mungiporna, påminde den lilla clownen i den mörkbruna rutiga rocken om en sköldpadda, som sträcker sig ut ur sitt skal.

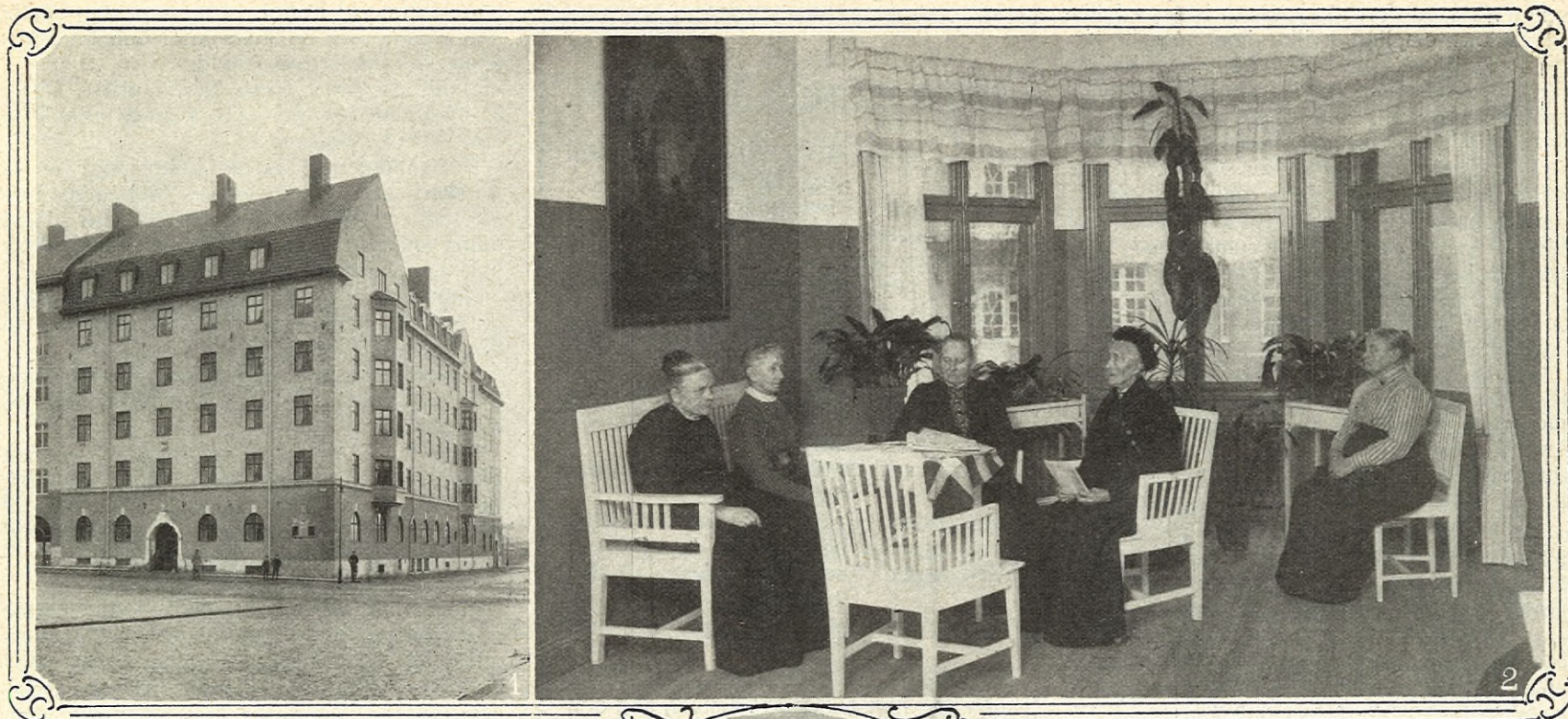
Jockeyen Leo trummade en otålig takt på marmorskifvan. Med en halfkväfd svordom mellan sina sammanbitna tänder kastade han cigaretstumpen och tände en ny. Veras ögon följde nu tändstickans blossande, cigaretterns glöd och rökens cirklar. Leo skar en grimas till henne och utstötte ett: "Bah!" Men det rörde henne inte det minsta — hon visste inte hvad hon såg på.

Frederico sjönk mer och mer ihop. Han tordes inte vända sig om, han trodde, att han hade skolryttarinnans ögon på sig, att hon ännu såg på honom med detta uttryck, som då han för en stund sedan lät Ciska gå ut ur kaféet.

Vera hade haft sin glansperiod i Ryssland. Hon hade ägt fyra hvita hingstar, smidiga som kattor och lydiga som hundar. När hon red på dem eller svängde piskan i manégen eller ledde djuren med en blick och en handrörelse, hade garnisonsofficerarne jublat. Hon hade

En del af utställningsplatsen med konstpalatset och hufvudentrén.

En tillflykt för gam-

TUNDOM KAN DET HANDA ATT en eller annan anledning ställer oss inför frågan: hvad blir det af alla gamla tjänarinnor? De, som vi ha i våra hem, äro ju i allmänhet helt unga eller i medelåldern, men hvad har det blifvit af dem, som tjänade i våra föräldrahem, som knäppte i ryggen, borstade våra skor och höllo våra skolfrukostar varma, när vi voro barn? Vi kunna vänligen inte ge besked om de individer, hvilka vi personligen känna till, mycket mindre om klassen i sin helhet. Många gifte sig, gingo in i andra yrken, vände åter till hemorten, men alla de, som höllo ut i yrket, till dess de kommo ett godt stycke in i medelåldern eller genom den, hvar blefvo de af? Lifvet är inte slut med arbetskraften, och gamla kvinnor bli så förskräckligt gamla dessutom, enligt våra statistikers förebrående siffror. Något svar på den frågan är icke lätt att ge i en handvändning. Kommunala ålderdomshem och fattigårdar härbergera många, vindsrum, gårdsrum, alla slags krypin ge hem och nödortfligt skydd åt generationer af ensamma gamla tjänarinnor. För ett mindretal, som absolut sedt dock icke är litet, svara privata hem och stiftelser, kassor, uttrycken för husbondeklassens

1. Hemmet för gamla tjänarinnor. 2. I lärummet.
3. Hemmets föreståndarinna, fröken I. Perselli.
A. Blomberg foto.

allvarskänsla inför dem, hvilkas lifsarbete den tog.

Stiftelsen Hem för gamla tjänarinnor i Stockholm är en af dessa. Den stiftades år 1883 och har sedan dess arbetat på två

la tjänarinnor.

linjer, dels genom att utdela pensioner till gamla tjänarinnor dels genom att bereda fri bostad åt ett antal sådana. Nu har stiftelsen nått alla stiftelsers stora mål: ett eget, stort, för ändamålet afsedt hem, som i dagarna invigts. Hemmet, beläget Vanadisvägen 26, i Stockholms norra utkant, erbjuder plats för 152 pensionärer fördelade på 87 rum. Intet är sparat för att de gamla skola ha det bekvämt och bra. Hvarje rum har tillgång till varmt och kallt vatten, garderober och elektriskt ljus, och pensionärerna få samsas några stycken om ett kök, där de laga sin mat och ha hvar sitt matskåp. Maten bestå de sig själfva med, men rum, värme och ljus, bad o. s. v. bjuder stiftelsen på. Dessutom finnas gemensamma sällskapsrum och en afdelning, där de sjuka eller gamla vårdas. Den ståtliga byggnaden som, tomt oberäknadt, har ett värde af 375,000 kronor är ritad af arkitektfirman Kellgren och Hammarling.

Stiftelsens styrelse har till ordförande ingenjör Oscar Hirsch och vice ordförande fru Agda Montelius, hvilka båda varit med från början. Hemmets föreståndarinna är fröken Ingeborg Perselli. För närvarande har hon 68 pensionärer i hemmet. Stiftelsens pensionstagare uppgå till 296.

haft bländande dräkter, smycken och en skara beundrare, som läto rublerna rulla framför hennes fötter. Allt detta hade hon suttit och berättat för kamraterna — utan att tänka sig för och utan att mena något ondt med det, utan att vilja skryta eller framhålla sig själf före de andra. Det var bara en gammal kvinnas minnen från lyckligare dagar. — Hon hade inte alls märkt kamraternas otåliga och retade miner, utan berättat ifrigare och ifrigare, allteftersom minnena mer och mer tydligt och strålande stego fram för henne, tills Leo plötsligt med en svordom och ett rått utrop kallade henne tillbaka till nutiden och förstummade henne. Och hon kände på sig, att hon borde ha tegat.

Kyparen, som halfsof på en stol i hörnet, hade rest sig upp, då italienaren slog handen i bordet så att det skrällde till i koppar och glas, men sedan var allt tyst igen. Strax efteråt var det, som Ciska hade rest sig och

gått ut. Nu sutto de alla och väntade på att hon skulle komma tillbaka. Kyparen hade satt sig ner igen — han väntade också på danserskan för att få betalt, stänga, släcka och gå hem. Cigarrettröken dref upp under taket, svepte sig omkring skänken och beslöjade konturerna af buteljer och glas, stolar, skåp och bord. Gaslågans sjudande sjöng genom tystnaden och vägguret tickade taktten medan de väntade.

Frederico såg hela tiden Ciskas bild framför sig. Hon var knappast fullvuxen, när han första gången träffade henne — han själf var då tjugo — det var två år sedan dess. Och därefter hade de följts åt. Hans och hennes namn stodo alltid tillsammans på affischerna — "Ciska rosensdanserskan" — det hade stått på tyska, ryska, italienska och franska — "Ciska rosensdanserskan och Frederico akrobat" — de två namnen alltid tillsammans mellan många andra, och Frederico hade så småningom un-

der dessa två år kommit att hålla af Ciska, och man nämnde dem alltid tillsammans och kallade dem kärestor.

De hade också gungat med hvarandra när trapezerna under öfningspauserna hängde lågt — han med armen omkring hennes lif, hon med sitt mörklockiga hufvud lutadt mot hans, och han hade kysst henne många gånger och de hade drömt om ett hem — ett litet, litet hem någonstans på landet. Men när pauserna voro slut och öfningarna åter började, måste han spänna hvarje sena, muskel och nerv — gungas och slungas, gripa och släppa och flyga från trapez till trapez högt uppe, och Ciska måste betvinga sina tankar, räkna sekunderna — kasta och räkna och räkna och gripa och kasta de röda tygrosenkranarna till den flygande akrobaten, medan hon darrade af ångest för hans lif.

Frederico såg henne för sig som hon var när hon dansade. Han skulle vilja måla

hennes så, med de röda rosorna i tunga fylliga länkar, emellan hvilka hon snodde sin unga slanka kropp. Han hade ju försökt, han såg ju bilden framför sig, men förmågan räckte ej till. De andra hade ju bara skrattat åt hans försök att måla en affisch för sig och rosendanserskan Ciska. Som pojke hade han gått från ateljé till ateljé, stått timme efter timme på modellbordet och därifrån sett konstnärerna tumla med färger, och han längtade efter att själf få penslar och palett i handen — måla det han såg — i stora kraftiga drag lägga lysande eller tungt glödande färger på de hvita dukytorna.

Men sedan hade det kringresande cirkuslifvet lockat honom. Målare och bildhuggare hade beundrat hans muskler. Han själf fann en äggande glädje i deras spel under huden och kände en obändlig kraft i sina armar, en smidighet i sin spänstiga kropp, som ibland gjorde honom vild af glädje, så att han svingade sig från gren till gren i de höga träden i ateljéernas trädgårdar. I manégen dansade kråmande hästar, smyckade med svajande plybuskar och purpurschabrak med guldbårder och tofsar efter musik med bjällerklang och tamburinlag. Där fanns det färger och lif och så följde han med truppen från stad till stad — längs floder — öfver berg — allt längre och längre från land till land. Än med en trupp än med en annan, och en vacker dag träffade han Ciska — det var ju alltså två år sedan. De hade gått som en lek dessa två år, som en lek tills nu. De hade ulmanat lyckan! Hvad hade de att göra här uppe i nordan. — Flacka rundt, resa längre och längre bort, alljämt framåt utan ro eller hvila. Rundt omkring jorden dref längtan och oron dem — en flackande oro. Ett farande folk, från ställe till ställe — vidare och vidare för att se nytt, och hvad fanns det här att se i denna kalla, tråkiga stad? Snön låg mörk och grågul i stora högar längs trottoarerna. Träden sträckte döda nakna grenar mot en blytung luft. Lyktorna lyste matta med beslöjade regnbågsringar i det dimmättade kvällsdunklet. Hitupp hade de rest. Från stad till stad med nederlag och förlust — förlust efter förlust tills de nådde sitt mål — denna nordiska hufvudstad. Men hoppet sveks. Hästarna måste säljas. Hunden och aporna ljöto af hunger. Direktören reste vidare — hvar visste ingen. Han lämnade djur och människor i sticket, och nu ägde dessa fem endast hvad de hade på kroppen.

Uret öfver kaféskänken slog ett — två — tre — Frederico räknade alla slagen till tolf. Han reste sig. — Nej, Ciska hade ännu ej kommit tillbaka.

Veras blick träffade honom. Var det kanske han som hade fått Ciska att gå! Hade de kanske inte alla fem godt af de pengar hon kom med — hvarifrån?

Kyparen kom fram till dem.

"Sätt dig, Frederico!" befälde jockeyen, och rekvirerade en omgång små glas öl.

"Hellre kaffe" — tänkte Vera, men tor-des ingenting säga. Hon hade ingen bestämmmanderätt — ägde inte ett öre, hvarken hon, Frederico, Ernesto eller Leo. Kyparen visste det, tvekade, men böjde sig, tvingad af jockeyens dressyrvana blick, och han visste ju att de väntade på Ciska, som skulle komma med pengar och låta jockeyen betala.

De hade alla respekt för Leo. Han hade tagit kommandot och de lydte.

Nu hade också han uppgifvit tron på engagemang i denna kalla barbarstad, som han föraktade.

Agenterna hade ryckt på axlarna. En jockey utan häst! — En clown utan namn!

Den gamle bonden.

HVAR DAG KOM KRIGET NÄRMRE och till slut

stod fienden i byn intill hans hem, och grannen drog med sina kära ut i världen och hans egna följde dem. Då tog han hvad han hade älskat mest och lade det bedröfvad på sin häst, slöt dörr och fönster och begynte vandra

den väg, som flykten bjudit åt de andra. Så långsamt gick det, endast fot om fot,

ty grå var bonden, styf och stelbent hästen,

och vägen, vägen tycktes nu för rätten med ens ha börjat hålla brant emot. Så nådde han till kammen af den bölja,

den långa bölja, som sig långsamt höjde

ur fälten, vände sig, lät blicken följa den väg han gått, såg hemmet, såg och dröjde.

Så stilla låg det där i middagsro, inbäddadt mellan aplar, dörren sirad med humlerankan, af hans fader virad kring sinnebilderna af hopp och tro.

Han såg och såg. Och därvid steg ur jorden

en här af minnen från hans gossevar, han hörde åter klang af alla orden, som sagts och glömts i många, många år.

Hvad allt han längtat och hvad tyst han lidit,

hvad godt han velat, hvad han tappert stridit,

alltsammans, allt, det låg därborta, väl,

det var han själf, det bästa i hans själ! Och så med ens, blef krumma ryggen

rak, med armen strök han tårarna från kinden

och vände mot sin räddning hästens bak

och sträfvade tillbaks mot hemgårdsgrunden.

Väl såg han rökarna som bruna skyar mot himlen stå från nabolagens byar, men lugn, som om han inte varsnat dem,

kom han tillbaks till sina fäders hem. Nu åter ställde han hvar älskad sak på gifven plats inunder vänligt tak,

i spiltan hästen, lade mera hö i krubban åt den siste vän han hade

och klappade hans hvassa länd och sade:

"Här ha vi leff, här ska vi också dö!" Sen gick han in och påtog hängdagskappan

och satte sig till ro på stora trappan och väntade i söndagstankar bud,

att det kom främmande till gästabud. Och där han satt och tackade sin Gud.

E. WALTER HÜLPHERS.

— En skolryttarinna utan ungdom! — En akrobat och en danserska — sådana fanns ju dussinvis på lager!

Från den värsta nöden under de sista dagarna hade Franciska räddat dem. Jockeyen bet hårdt ihop fänderna och strök de mörka mustascherna med baksidan af handen. Hans min blef hårdare och bestämdare. Han

hade fattat sitt beslut. I morgon dag skulle han anmäla sig på konsulatet och bli hemsänd på statens bekostnad.

Delta var ännu värre än att drifva Ciska ut på gatan för att några timmar efteråt ta emot hennes pengar.

Hemsändas på statens bekostnad! — — Han! Leo! Jockeyen! — Manégens furste, under hvilken den oreglerigaste hingst böjde knä för ett ord och en tryckning öfver buken af hans muskelstarka ben.

Kamraterna skulle inte få veta det. Utan ett ord tänkte han gå. Nu fick hvar och en försöka klara sig själf.

Ciska var ung och vacker och Frederico den hon höll kär. De två behöfde inte dö af hunger.

Ernesto — clownen — måste försöka hjälpa så godt han kunde. Stå på hufvudet, gå på händerna, på landsvägen från stad till stad, göra krumsprång och lefva af de mynt han uppfångade i sin tandlösa mun.

Men för Vera såg han ingen utväg.

Ingenstans hörde hon hemma. Ingen visste hvar hon var född. Hon hade hvarken dopattest eller andra gilliga papper. Hon fablade ju om Ryssland och att om hur furstar och grefvar visste hur hon hade det, men hon var för stolt och så vidare.

Leo lät henne babbla. De furstar och grefvar, som hade burit henne på händerna lågo säkert under jorden, om de inte helt enkelt voro foster af hennes fantasi.

(Forts.)

Från scenen och estraden.

UNDER JULEN BLIR TEATERPUBLIKEN en helt annan än den vanliga, blir mindre fordringsfull, mera benägen att skatta det enkla borgerliga skämtet högt och finner den dramatiska skåpmatens lika välsmakande som komme den "frisch vom Fass". — F. von Schönthans bastant lustiga "Krig i fred" gick därför med aplomb öfver Svenska teaterns filjor med dir. Ranft i Reif von Reiflingens roll, en uppgift hvaråt han förlånade all den personliga komik som stockholmarna så väl känna och tycka om. De öfriga voro också hvad de skulle vara och det hela blef ett oförargligt teaternöje, väl afpassadt för helgstämningen.

Oscarsteatern samlade sin froga publik kring en länge skrinlagd operett "Solstrålen", där herr Barcklind upplifvade gamla angenäma minnen från pjäsens förra framträdande, då på Djurgårdsteatern.

På Intima teatern har sagospelet "Arabia land" af Anna Maria Roos vunnit en välförtjänt framgång. Författarinnan, hvars intagande barnvers äro små pärlor af graciös och skälmisk poesi, har onekligen lyckats väl med sin dramatiska sagodikt. Hon vet att barn framför allt vilja se muntert lif och rörelse på scenen, och hennes stycke saknar ingenting i fråga om händelser samt munter och fängslande sagostämning. De många inlagda visorna, till hvilka hon själf fogat passande melodier, äro förtjusande. De uppträdande utgjordes dels af några af teaterns egna artister, dels af amatörer, hvarför det vore olämpligt att lägga en strängare kritisk måttstock på spelet. Vare det nog sagdt att herr Rune Carlsten, teaterns senaste förvärf, intog alla genom sin lika sympatiska som artistiskt gestaltade framställning af bondpojken Per, att fruarna Molander och Erastoff voro förtjusande både att se och höra och att fru Ebba Sjögren, sagotanten, i slafvinnan Yogas muntra roll utvecklade sitt briljantaste humor, illumineradt af två lysande tandrader. En ormdans af fru Gunnel Holzhausen utfördes fascinerande.

Folkteatern celebrerade helgen med "Andersson, Pettersson och Lundström". Herr Hedlund spelade den klassiske skomakargesällen med saftig komik och kommer anfatligen att spela den länge än, ty premiärkvällens intensiva bifall varslades om många föreställningar.

Fru Valborg Hansson, den talangfulla skådespelerskan, har haft ett par uppläsningsaftnar i Vetenskapsakademien, där en talrik publik lyssnat till hennes fina framsägande af modern svensk lyrik. Äfven egna dikter reciterade hon, poetiska miniatyrer, som utmärkte sig för fågring både å innehållets och språkskrudens vägnar.

ARIEL.

Doktor J. Arvedsons kurs
Sjukgymnastik, Massage
o. Pedagogisk Gymnastik,
medför enl. kongl. maj:ts medgifvande
samma komp. o. rättigheter som en
kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran gen. Dr J. Ar-
vedson, adr. Odengat. 1, Stockholm

Gymnastikdirektörsexamen
afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga
elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar den 14 sept.
Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Göteborgs Gymnastiska Institut,
längsta och fullständigaste
specialkurs i
Sjukgymnastik och Massage,
— Begär utförligt prospekt. —

Kurs i Massage och Sjukgymnastik
STOCKHOLMS
MASSAGE- & GYMNASTIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt.

Orchidéa.
Bästa medel för erhållande af hvid
hals och hvita armar. Pris kr. 5:50.
FRANSKA PARFYMAGASINET,
Hofleverantör,
21 Drottninggatan 21, Sthlm.

ROYAL WINDSOR
Det berömda
hårstärkande vattnet.
Gifver grått hår dess ursprungliga färg.
Borttager mjäll. Hindrar håret att falla af.
Märkt grund. 1879. Beg. end. fil. med orden:
Royal Windsor Perfectionne. En alljämnt
stög. försäljn. samt 30 års succés gar. Royal
Windsors verkan. Pris kr. 5.— + porto.
Nederlag: **Franska Parfyvmagasinet,**
Hoflev.. 21 Drottninggat. 21, Sthlm.

OATINE
är ren hafreextrakt.
För dålig mage ordi-
neras hafregröt; för
dålig hy *Oatine*
hafrecreme, som re-
nar porerna, aflägs-
nar fräckar och fin-
nar samt gifver hu-
den ett ungdomligt friskt utseende.
Äkta *Oatine-Creme* i hvid burk med
grönt lock: pris 1.50; 4-dubbelt inneh.:
5.—. *Oatine-Snow* 1.50. Finnas öfverallt
samt hos A. W. Nording, Biblioteksg. 11.
Birgerjarlsq. 16 o. Drottningg. 63, Sthlm.

Östermalms Förlossningshem,
12 Floragatan 12, 4 tr., hiss, Stockholm.
Rikstel. 97 56. Allm. Tel. 97 56.
Fritt val af läkare och акушёрска.
Referenser till följande herrar läkare: Erik
Ahlström, Edv. Alin, Emil Bovin, Hj.
Forssner.
Prospekt sändes på begäran.
HILMA FREDLUND, Föreståndarinna
Rikstel. 90 12. Allm. Tel. 12 50.

Turkiska badet,
i Malmtoresbadet är öppet hvarje tors-
dag för damer. Yppersta medel
för bibehållande af smärt figur och
fin hy. Badet är angenämast, om
man är flera i sällskap. Pris kr. 1:50.

Om det under vanliga omständigh-
eter är **örätt** är det nu ett brott
att gynna utländsk industri. Bort med
importerade varor, nu då arbetsfö-
rtjänst så väl behöfves af Svensk
Underslöd **Svensk** industri, ly
därmed gagnar Ni Er land och skaf-
far arbetsförlänst åt Svensk!
Köp ej engelsk tvåtvål, när Ni
kan få lika god **SVENSK** till samma
pris!
HAPPACHS SÄPFABRIKS A.-B.
Malmö & Stockholm

H.G. SÖDERBERG'S
IMPORT A.B.
MA ANTRACIT,
HUSHÅLSKOL
& KOKS

Riks- o. Sthlmstel. Namnanrop. Begär endast Söderbergs Kolimport.

Utmärkta organ
för annonsering i landsorten
äro följande tidningar:

- Arvika:** Arvika Tidning.
- Borås:** Borås Tidning.
- Engelholm:** Engelholms Tidning.
- Gefle:** Gefle-Posten.
- Halmstad:** Hallandsposten.
- Helsingborg:** Helsingborgs Dagblad.
- Hernösand:** Hernösands-Posten.
- Hudiksvall:** Hudiksvallsposten.
- Jönköping:** Smålands Allehanda.
- Kalmar:** Barometern.
- Karlskrona:** Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad:** Nya Wermlands-Tidningen.
- Landskrona:** Landskrona-Posten.
- Linköping:** Östgöta Correspondenten.
- Lund:** Lunds Dagblad.
- Lysekil:** Lysekils-Posten.
- Malmö:** Skånska Aftonbladet.
- Norrköping:** Östergötlands Dagblad.
- Sköfde:** Skaraborgs Läns Annonssblad.
- Sundsvall:** Sundsvalls-Posten.
- Söderhamn:** Helsingen.
- Södertelje:** Södertelje-Södertörnsposten.
- Uppsala:** Uppsala.
- Västervik:** Västerviks Veckoblad.
- Västerås:** Westmanlands Allehanda.
- Växiö:** Smålandsposten.
- Visby:** Gotlänningen.
- Örebro:** Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik:** Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund:** Jämtlandsposten.

Birgitta-Skolan

börjar i Januari sin 10:de termin i klädsömnad, lannesöm, barnkläder,
hvitbroderi konstflätning m. m. Ny afdelning för konstväfnad. Anmäl-
ningar mottagas dagligen. Prospekt på begäran.
Telefoner: Allm. 41 48. Riks Norr 8 98.
Elisabeth M. Glantzberg,
Beridarehansgatan 17.

LEKTIONER I LINNESÖMNAD
(äfvén skjortor, blusar, underkjolar och barnkläder.)
Lektionerna börja åter den 12 jan. Adressen under Julen är Asarum.

KARIN och EVA EGNÉR
STOCKHOLM. - Sibillegatan 36. A. T. 21004.

Helsingborgs Husmoderskola,
Drottninggatan 13. Rikstel 1956

börjar ny kurs den 15 mars. Teoretisk och praktisk undervisning i finare och
enkla matlagning, bakning, konservering och alla inom ett hem förekom-
mande göromål samt handarbete och lannesömnad.
Prospekt och upplysningar på begäran.

Fröbel-Institutet i Norrköping.

I **A-kursen, utbildning för kindergården,** finnas
några elevplatser lediga i januari. Prospekt och upplysningar erhål-
las genom undertecknade föreståndarinnor
Ellen och Maria Moberg.

Strängnäs Hushållsskola.

Ny husmoderskurs börjar den 25 jan. Undervisning i matlagning, bakning
m. m. Födoämneslära, hälsolära, lannesömnad, konstsomnad m. m. Ex. lära-
rinna. Prospekt med ref. gen. Fru **M. Braune,** Strängnäs.

Nya Hushållsskolan,
Västra Trädgårdsgatan 19, Stockholm,

hvilken år 1881 grundades af Fröken Hedda Cronius, fortsätter sin verksamhet
i samma anda och efter samma plan som under alla föregående år. Skolan
afsar att meddela **bildade** flickor undervisning och öfning i enklare och finare
matlagning, bakning, syltning och inläggning af grönsaker, fästrykning samt
öfriga inom ett hushåll förekommande göromål, för att sålunda sätta dem
i stånd att på ett praktiskt sätt **förestå** egna eller andras hem. Äfvén med-
delas en kortare kurs i Födoämneslära och Hälsovårdslära.
Skolan har varit besökt af **tre tusen fyrtioåtta (3,048)** elever. Hvarje kurs
omfattar 4 eller 4 1/2 månader. Elever mottagas äfvén på kortare tid.
Ny kurs börjar den 15 nästkommande januari. Prospekt och vidare upplys-
ningar meddelas af
Fröken Berta Erlandsson,
19 Västra Trädgårdsgatan, Stockholm.

Joh. Lundström & Co A.-B.
KUNGL. HOFLEVERANTÖR.
Prima Antracit
HUSHÅLSKOL • COKES • BRIKETTER
Begär vid telefonerna å Riks och Allm. **endast**
“Lundströms“.

Elsa Philips Husmodersskola,
Stockholm, Karlavägen 25 (f. d. 1 A),
börjar sin 14:de termin för bildade unga flickor den 20 jan. 1915. Under-
visning i finare och enklare matlagning, bakning, konservering och in-
läggningar af frukt, grönsaker och kött, sjukmatlagning, uppköp, födo-
ämneslära, hushållets ekonomi m. m. **Olika kurser.** Examinerade lära-
rinnor. Förbereder inträde till lärarinnekurser i huslig ekonomi.
Prospekt, ref. och närmare upplysn. på begäran.
ELSA PHILIP, Stockholm, Karlavägen 25, 3 tr. Tel. Ö. 1310.

E. Hults Kvinnliga Utbildningsskola
och Flickpension i Stockholm (f. d. Villa Hult)

börjar sin nästa kurs den 15:de Jan., hvartill anmälning nu emottagas. Skolans
ämnen omfattar **Husmoderskursen,** hvarti äfvén ingå fullständiga kurser i
Kläd- och Lannesömnad, Handarbeten, Konstslöjd och Målning. Elev kan
äfvén vinna inträde i att delta i husmoderskursen. **Klädsömnad, Lin-**
nesömnad, Konstslöjd och Målning undervisas uti afvensom valfria ämnen,
likaså **Sång, Musik och Språk.** Prospekt jämte hänvisning till muntliga refe-
rens sändes, adr. **Artillerigatan 6 2 tr.,** (invid Strandvägen), Stockholm.
Rikstel. 118 86. Allm. 289 40. **OBS!** Den enda skola i Stockholm där eleverna
bo inom skolan och samtidigt ha ett godt hem.

Husmodersskolan i Lund
börjar sin fjärde kurs den 20 jan. 1915. Prospekt och upplysningar
lämnas af **föreståndarinna,** adr. Sandgatan 8.

Kurs i klädsömnad. Elever mottagas dagligen
kl. 11—3. Upplysn. i skolans
lokal, Grefvregatan 72. Allm. Tel. 224 53. Prospekt på begäran.
Selma Wahlgren.

Dragningslistan
för **KUMMELNÄS SMÅBARNSKOLONIS LOTTERI**

utkommer den 20 Januari 1915 och tillhandahålles å lotteriets exp.
samt hos lottförsäljarna för 10 öre st. + porto.
Vinstutdelningen börjar samma dag och fortgår till den 1
Mars 1915 som **ovillkorligen är sista dagen.**
Kummelnäs småbarnskolonis lotteri,
Bryggaregatan 14. **STOCKHOLM C.**
Edla Carlssons Privathotell rekommenderas. Elektr.
belysning och Rikst. i alla
Rum. Rum fr. 2 kr. **Frukostar o. Supeer serveras. Birgerjarlsq. 8, Stockholm.**
(röd, grön o. gul spåravn stannar vid porten). Riks. 44 01, 72 59. Allm. 125 39, 195 19.

Annonsera i Idun!
Alfh. Rystedts Husmoderskola
ÖREBRO — tel. 976.
Börjar nya kurser den 15:e jan. Un-
dervisning meddelas i allt som hör
till hush. särskildt i tillvaratagan-
de af rester. Godt hem och billig
afgift. Skolan har tillerkänts Guld-
medalj o. Hederspris. Begär
prospekt.

Korrespondensundervisning
i Fiölspejning o. Harmonilära
Med min mycket lättfatt-
liga metod kan Ni ge-
nom studier
i Edert hem
på Edra le-
diga stunder
fullständigt
utbilda Eder
i dessa ämnen. Begär
prospekt, som sändes
gratis.

Försök
COLMANS preparerade **SENAP**
“SAVORA“
Synnerligen aptitgivande.
Utsökt kvalitet. Gör ett försök.
Finnes hos Herrar Specerihandlande
samt å restauranger.

Musikdirektör C. Ekberg, Afdelning C, Malmö.
Musikhandel och Pianomagasin
Alla slags musikinstrument, musika-
lier och sextettnotor. Prislista gratis.

SKÅNSKA HANDELSBANKEN.
Fonder 21,200,000 kronor.
Stockholmskontor: **Arsenalsgat. 9.**
Filialer: { **Södermalmstorg 8.**
 Sturegatan 32.
Deposition } 5%
Kapitalräkning }
Sparkasseräkning } 4 1/2%
Fondafdelning. Kassaack

BRUNKEBERGS-TEATERN
Alltid veckens
bästa nyheter!

Idun utgives denna vecka
i **A och B.**